

PASTATO, KURIAME ĮSIKŪRUSI KAUNO ANTANO MARTINAIČIO DAILĖS MOKYKLA, ISTORIJA

Gražiame ir turtingame architektūriniais paminklais Kauno senamiestyje, yra įsikūrusi Kauno dailės mokykla. Ji padeda atsiskleisti ir ugdyti kūrybinius sugebėjimus dideliam būriui savo mokinių.

Bet, mieli mokiniai, būdami šio pastato klasėse, vaikščiodami koridoriais, jūs tikriausiai nesusimąstote, kas gi buvo šiame name prieš daug metų. Kokia pastato, esančio M. Daukšos ir Šv. Gertrūdos gatvių kampe, istorija?

Šis didelis, mūrinis dviejų aukštų **pastatas pradėtas statyti 1781 m.** rugpjūčio 4 d. kaip miesto užvažiuojamieji namai. Statyti pradėjo meistras Juozapas Lančevskis su 4 pagalbininkais ir 3 samdiniais už miesto lėšas. Pastatas netrukus buvo pastatytas ir pradėjo veikti. Praėjus 10 metų nuo pastatymo pradžios miestas jį išnuomavo Kauno burmistrui ir vaitui bajorui J. Chrapickiui. Vėliau, J. Chrapickiui tapus Kauno teisėju, užvažiuojamieji namai (toliau tekste – „austerija“), turėjo būti išnuomota taip pat 10 metų EX burmistrui bajorui Jonui Kryžanovskiui. Tačiau J. Chrapeckis turėjo savo lėšomis jį sutvarkyti ir suremontuoti. 1792 m. rugsėjo 5 d. ponas Stanislovas Vzentovskis apskundė Kauno miesto magistrui burmistrą J. Kryžanovskį, kuris nuomojasi austeriją iš miesto pagal kontraktą, tačiau jos visiškai netvarko ir neremontuoja. Dokumentuose taip pat nurodoma, kad name buvo apsistoję rusų armijos kareiviai, kurie nusiaubė austeriją taip, kad čia nebegalėjo apsistoti pravažiuojantys žmonės. Iš pateiktų žinių galima spręsti, kad praėjus 10 metų nuo pastatymo pradžios, Kauno miesto užvažiuojamieji namai jau apleisti ir reikėjo remonto.

1806 m. visuotiniame Kauno miestiečių susirinkime buvo nuspręsta iš austerijos prie Rotušės perkelti pašto arklių stotį ir arklides, o raštininkus ir paštininkus patalpinti bajoro Rodės namuose. Po 3 metų, 1809-aisiais sudarytame labai smulkiame austerijos inventoriuje, galima nustatyti ten buvusių patalpų funkcijas ir susidaryti vaizdą apie šį pastatą. XIX amžiuje įvažiavimai į kiemą buvo dveji: pro didelius vienpusius medinius vartus iš Šv. Gertrūdos gatvės pusės ir pro dvigubus pakabinamus vartus iš M. Daukšos gatvės pusės. Pirmame aukšte buvo dvi arklidės: I – pravažiuojančiųjų arkliams, II – pašto arkliams, paštas ir alkieriukas.

Pirmose arklidėse buvo medinės, apibraižytos durys į karčemą. Karčiamoje – du dideli langai su dvigubomis langinėmis, koklinė krosnis, šalia jos židinytis. Iš karčemos yra durys į alkierių.

Į austerijos antrą aukštą vedė staliaus darbo mediniai laiptai su turėklais. Į pirmą salę durys buvo medinės, gražaus staliaus darbo. Salėje – trys langai, krosnis su karnizu, iš salės – medinės durys į alkierių. Grindys salėje ir alkieriuje – medinės.

1822 metais rašoma, kad šioje salėje ir alkieriuje visi langai išdaužyti, nėra net rėmų. Šalia durų į pirmą salę buvo durys į antrąją. Antrojoje salėje du langai su gražiais rėmais, didelis, naujai pastatytas, koklinis pečius. Iš salės – medinės durelės į alkierių, kuriame vienas langas ir mediniai baldai.

Einant per šią salę, buvo medinės durys į pagalbinę patalpą: šeimininę. Iš jos – durys į virtuvėlę, kurioje išmūryta krosnis duonai kepti. Ji buvo pastatyta ant išmūrytų iš plytų grindų.

XIX a. viduryje šis pastatas, ko gero, jau nebuvo naudojamas pagal paskirtį, nes 1844 m. Kauno miesto Dūma nutarė dalinai sutvarkyti apleistą austeriją, kadangi norėjo dvejuose dideliuose kambariuose patalpinti ligonius. Todėl buvo nuspręsta už miesto pinigus tose patalpose nubalinti sienas, įstiklinti langus ir būtinai pataisyti čerpių stogą.

1870 m. Kauno gubernijos karinis gubernatorius paprašė Dūmos, kad išskirtų kokį nors nenaudojamą pastatą kariniam sandėliui įrengti. Kauno miesto Dūma pasiūlė pagal paskirtį jau nenaudojamą austeriją. Ją apžiūrėjęs buvo nuspręsta, kad reikia remontuoti ir perdengti stogą, užmūryti langą virš įėjimo durų, taip pat plytomis aklinai užmūryti du langus prie įvažiavimo, bei vidaus duris, o penkiems langams, išeinantiems į gatvę, įtaisyti langines.

Vėliau karinis gubernatorius nusprendė sudėti visą amuniciją kitame name. Apžiūros rašte pabrėžta, kad pastatas visiškai susenęs ir pusiau apgriuvęs. Miesto Dūma nenorėdama, kad austerija visiškai sugriūtų, pradėjo nuomoti patalpas gyventojams ir įvairioms dirbtuvėms už smulkų remontą.

1880 m. visa austerija buvo perduota pirkliui žydai Zelikui Dormanui, kuris tais pačiais metais užstatė trečią aukštą. 1898 m., siekiant tokį didelį pastatą pritaikyti gyvenamiems butams, buvo atliktas didžiulis vidaus remontas. Buvo perstatytos pertvaros, krosnys, dūmtraukiai, pakeistos vidaus durų angos.

1903 m. pastatas priklausė Vilniaus žemės bankui. Inventorizacijoje nurodoma, jog mūriniame trijų aukštų name su rūsiu įrengta: pirmame aukšte – kepykla, maldos namai, trys butai, trys krautuvės su butais, viena krautuvė LONDON, viena dirbtuvė. Antrame aukšte – 14 butų, trečiame aukšte – vestuvinė salė ir vienas butas.

Po 1903 m. namą įsigijo Alfredas Sent–Paulas, kuris 1913m. turtą pardavė Benjaminui Kunesui.

Nuo 1921 m. austerijoje prasidėjo intensyvūs remontai, siekiant pritaikyti patalpas įvairiai paskirčiai. 1921m. nuo M. Daukšos gatvės pusės pirmo aukšto pastato dalyje iškirsti langai ir durys. Tais pačiais metais Lietuvos atstatymo komisariatas leido antrame aukšte įrengti Lifmanui šokių salę. 1923 m. toliau buvo steigiamos parduotuvės, pritaikant pirmą aukštą prekybinėms funkcijoms, keičiamos buvusios langų ir durų angos, daromos naujos. Kieme prie pietinės sklypo ribos pradedamas statyti 1,5 aukšto svirnas, vietoj seno, medinio.

Tais pačiais metais pastate įsikūrusi prancūzų–lietuvių vyno bendrovė savo reikmėm pritaikė dalį rūsių. Savininkai, norėdami maksimaliai išnaudoti tokio didelio pastato plotą, 1923m. ant mūrinio trijų aukštų namo prašo Kauno miesto statybos komisijos leidimo užstatyti mansardą. Rūsyje įrengta Otto Levitano muilo dirbtuvė.

1925 m. inventorizacijoje nurodoma, kad turtas priklauso daktarui Mordchenui Rabinui ir Benjaminui Vidoklerui. Jų valdoje stovėjo mūrinis trijų aukštų namas su medine mansarda. Pirmame aukšte buvo įsikūrusios dešimt krautuvių ir du butai su krautuvėmis, antrame aukšte – septyni butai, trečiame aukšte – valgykla „Higiena“, Frankolito kontora, o mūriniame name kieme – „Rabino“ laboratorija.

1934 m. savininkams dėl įsiskolinimų buvo paskelbtos varžytinės ir M. Rabinui ir L. Rabinaitėi priklausiusi turto dalis perduota M. Šeinbergui, kita dalis liko B. ir C. Vidoklerių nuosavybe.

Vėliau namas atiteko švietimo skyriui. **1988 m. rudenį čia iš Žaliakalnio persikėlė Kauno Dailės mokykla.**

Kiekvienas senamiesčio pastatas turi savo praeities istoriją. O surinkta archyvinė medžiaga duoda pagrindą tai istorijai nušviesti.